

فهرست

فصل اول: خداشناسی

- درس اول: بینای مهربان ۵
- درس دوم: استعانت از خداوند ۷

فصل دوم: معاد

- درس سوم: تلخ یا شیرین ۱۰
- درس چهارم: عبور آسان ۱۲

فصل سوم: راهنماشناسی

- درس پنجم: پیامبر رحمت ۱۵
- درس ششم: اسوة فداکاری و عدالت ۱۸
- درس هفتم: برترین بانو ۲۱

فصل چهارم: راه و توشه

- درس هشتم: افتخار بندگی ۲۴

نمونه سؤالات نیم سال اول

- آزمون نیم سال اول (شماره ۱) ۲۷
- آزمون نیم سال اول (شماره ۲) ۲۸
- درس نهم: به سوی پاکی ۲۹
- درس دهم: ستون دین ۳۳
- درس یازدهم: نماز جماعت ۳۶

فصل پنجم: اخلاق

- درس دوازدهم: نشان عزت ۳۹
- درس سیزدهم: بر بال فرشتگان ۴۲
- درس چهاردهم: کمال هم نشین ۴۵
- درس پانزدهم: مزدوران شیطان ۴۸

نمونه سؤالات نیم سال دوم

- آزمون نیم سال دوم (شماره ۱) ۵۱
- آزمون نیم سال دوم (شماره ۲) ۵۳
- آزمون نیم سال دوم (شماره ۳) ۵۵
- پاسخ نامه تشریحی ۵۷

بینای مهربان

« خداوند مهربان

خداوند مهربان‌ترین است و از حال همه خبر دارد. او چون همه ما را بسیار دوست دارد، از ما و تمامی آفریده‌هایش به خوبی محافظت می‌کند. اما گاهی انسان‌ها با بی‌دقتی یا سهل‌انگاری یا نادانی دچار حادثه و مشکل می‌شوند، این انسان‌ها با اشتباهات و گناهانی که مرتکب می‌شوند، خودشان را از حفاظت خداوند محروم می‌کنند.

﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ﴾..... هر کجا باشید او با شماست.

﴿قَالَ لَهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾..... خداوند بهترین نگهدارنده است و او مهربان‌ترین مهربانان است.

نتیجه‌گیری...

دو آیه بالا به همراهی خداوند با بندگان و حفاظت خدا از انسان اشاره می‌کند.

نشانه‌های محبت

خداوند مهربان، انسان را بر سایر موجودات برتری داده و با دادن نعمت‌های گوناگون و ارزشمند، راه رسیدن به رستگاری را به ما نشان داده و هموار کرده است. نعمت‌های خداوند هر کدام، نشانه‌ای از محبت خداوند به انسان است که بدون این نعمت‌ها و محبت‌ها، زندگی برای ما بسیار سخت و دشوار می‌شود. خداوند ما را طوری آفریده است که به مرور زمان می‌توانیم کارهای خوب را یاد بگیریم و انجام دهیم و کارهای بد را بشناسیم و از آن‌ها دوری کنیم.

شکرگزاری از خداوند

چون خداوند به ما نعمت‌های بزرگی داده است، ما هم باید شکرگزار نعمت‌های بی‌پایان او باشیم. انسان هم می‌تواند شکرگزاری و تشکر زبانی انجام دهد و هم از نعمت‌های خداوند استفاده صحیح و به‌جا انجام دهد. استفاده صحیح و به‌جا از نعمت، شکر نعمت و استفاده ناصحیح از آن، ناسپاسی در برابر خداوند است.

- توجه داشته باشیم شکر واقعی این است که از نعمت‌های خداوند در راه نافرمانی او و انجام کارهای حرام استفاده نکنیم.
- نتیجه شکرگزاری این است که با شکرگزاری، نه تنها خداوند از ما راضی می‌شود بلکه نعمت‌های بیشتری نیز به ما می‌دهد.

امام صادق (علیه السلام) فرمود: «شکر نعمت آن است که از آنچه خداوند حرام کرده است، دوری کنی.»

﴿لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ﴾..... اگر شکرگزاری کنید، ما قطعاً [نعمت‌ها] را زیاد می‌کنیم.

بیت:

شکر نعمت، نعمت افزون کند کفر، نعمت از کفت بیرون کند

نتیجه‌گیری...

آیه شریفه و شعر هر دو به اهمیت شکرگزاری نعمت‌های خداوند اشاره می‌کنند.

پرسش‌های درس اول

۱ به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

۱ شکر نعمت خداوند چگونه باید باشد؟

۲ چه چیزی باعث می‌شود عده‌ای از انسان‌ها از حفاظت خداوند محروم شوند؟

۳ دو مورد از نشانه‌های محبت خداوند را بگویید.

۴ شکر واقعی نعمت‌های خداوند چگونه است؟

۲ درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

☐ ☐

۱ انسان‌ها همیشه از روی بی‌دقتی و سهل‌انگاری دچار حادثه می‌شوند.

☐ ☐

۲ برای شکر نعمت‌ها، فقط شکرگزاری زبانی کافی نیست.

☐ ☐

۳ خداوند ما را طوری آفریده که خیلی سریع می‌توانیم کارهای خوب را یاد بگیریم.

۳ جاهای خالی را با کلمه یا کلمه‌های مناسب کامل کنید.

۱ خداوند چون ما را بسیار از ما و تمامی آفریده‌هایش

۲ خداوند مهربان انسان را بر سایر موجودات و با دادن راه رسیدن به رستگاری را به ما نشان داده است.

۳ با شکرگزاری، خداوند از ما راضی می‌شود بلکه نیز به ما می‌دهد.

۴ شکر واقعی خداوند این است که از نعمت‌های او در راه خدا استفاده نکنیم.

۵ خداوند ما را طوری آفریده است که به مرور زمان می‌توانیم کارهای را یاد بگیریم و انجام دهیم.

۶ طبق فرموده امام صادق (علیه السلام)، شکر نعمت آن است که

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۴ گزینه درست را انتخاب کنید.

۱ بیت زیر به مفهوم کدام آیه اشاره دارد؟

شکر نعمت، نعمت افزون کند کفر، نعمت از کفت بیرون کند

الف: ﴿فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

ب: ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ﴾

ج: ﴿لَنْ شُكْرْتُمْ لِأَزِيدَنَّكُمْ﴾

د: ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ﴾

۲ حدیث زیر از کیست؟

«شکر نعمت آن است که از آن چه خداوند حرام کرده است، دوری کنی.»

د: پیامبر اکرم (ص)

ج: امام علی (ع)

ب: امام حسین (ع)

الف: امام صادق (ع)

۳ معنی آیه ﴿لَنْ شُكْرْتُمْ لِأَزِيدَنَّكُمْ﴾ چیست؟

ب: خداوند همراه و یار همیشگی ماست.

الف: اگر شکرگزاری کنید، ما قطعاً [نعمت‌ها] را زیاد می‌کنیم.

د: خداوند انسان را بر موجودات دیگر برتری داده است.

ج: خداوند ما را دوست دارد.

۵ معنای آیات زیر را بنویسید.

۲ ﴿فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾

۱ ﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ﴾

«یاری از خداوند»

بهلول دانا در دربار هارون خلیفه ظالم عباسی بود که عده‌ای چالوسی می‌کردند و از هارون درخواست‌های مختلفی داشتند؛ هارون به بهلول گفت: «چرا از من چیزی نمی‌خواهی؟»

بهلول گفت: «ای خلیفه بزرگ، نگران گناهانم هستم. می‌ترسم در روز قیامت باعث عذابم شوند، از شما می‌خواهم گناهان مرا ببخشید.»

هارون خنده‌ای سر داد و گفت: «من نمی‌دانم در قیامت خودم چگونه هستم، چگونه در آن روز تو را نجات دهم؟ چیز دیگری بخواه!»

بهلول گفت: «من زود بیمار می‌شوم، بیماری‌ها را از من دور کنید!»

هارون با ناراحتی گفت: «این کار هم از من ساخته نیست. چیز دیگری بخواه!»

بهلول گفت: «این کشور پهناور و همه ساکنانش فرمانبردار شما هستند، من هر وقت می‌خواهم استراحت کنم پشه‌ها و مگس‌ها من را آزار می‌دهند، دستور دهید با من کاری نداشته باشند تا بتوانم راحت استراحت کنم!»

هارون که از عصبانیت نمی‌توانست خودش را کنترل کند فریاد کشید: «چرا کارهایی را از ما می‌خواهی که انجامش از هیچ کسی بر نمی‌آید؟ نکند ما را مسخره کرده‌ای؟»

بهلول آرام و استوار گفت: «من قصد مسخره کردن شما را نداشتم فقط ...»

نتیجه‌گیری...

بهلول می‌خواست به خلیفه بگوید باید از خدا خواسته‌هایمان را بخواهیم؛ زیرا او توانایی هر کاری را دارد و تنها خداوند بی‌نیاز است!

«إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» [خدایا] تنها تو را می‌پرستیم و تنها از تو یاری می‌خواهیم.

«راه‌های بهره‌مندی از یاری خداوند»

۱ **صبر و تقوا:** یکی از راه‌های جلب کمک خداوند، صبر کردن و تقواداشتن است. اگر در مقابل سختی‌ها صبر کنیم و در هر موقعیتی از گناهان دوری نماییم، خداوند بیش از پیش ما را یاری خواهد کرد.

مثال لشکر مشرکان پس از پیروزی در جنگ احد وقتی به مکه بازمی‌گشتند، تصمیم گرفتند دوباره به مدینه حمله کنند و کار مسلمانان را یکسره نمایند، تا با این کار برای همیشه خیالشان از پیامبر ﷺ و پیروان ایشان آسوده شود.

وقتی این خبر به مدینه رسید مسلمانان ناامید شدند. در این حال فرشته وحی این آیه را به پیامبر ﷺ نازل کرد:

«بَلَىٰ أَنْ تَصْبِرُوا وَ تَتَّقُوا آری، اگر صبر کنید و تقوا پیشه سازید
و يَأْتُوَكُمْ مِّنْ قُوْرِهِمْ هَٰذَا هنگامی که دشمنان با جوش و خروش بر شما بتازند،
يَمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ پروردگارتان شما را یاری خواهد کرد
يَخْنَسِيهِ آلَافٌ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ با پنج هزار نفر از فرشتگان
مُسَوِّمِينَ که نشانه‌هایی با خود دارند.

این پیام روحیه مسلمانان را زیاد کرد و حتی زخمی‌ها دوباره به سوی جنگ رفتند و توانستند مشرکین را شکست دهند. صبر و ایستادگی مسلمانان در برابر مشکلات و جبران اشتباه و غفلت خود در جنگ احد، باعث پیروزی آن‌ها شد.

۲ یاری‌دادن خداوند: خداوند به کسانی که او را یاری می‌کنند، وعده داده که آن‌ها را یاری کند. منظور از یاری کردن خداوند، یاری کردن دین خداست. با جهاد در راه خدا، دفاع از دین با جان و مال و عمل به دستورهای خدا در انجام واجبات و ترک محرمات، خداوند را یاری کرده‌ایم و باعث ثبات و پایداری دین خدا شده‌ایم. این کار آن قدر نزد خدا ارزشمند است که آن را یاری خودش دانسته است و وعده یاری و کمک قطعی به یاری‌کنندگان را داده است.

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ای کسانی که ایمان آورده‌اید
إِنْ تَنْصُرُوا اللَّهَ اگر خداوند را یاری کنید
يَنْصُرْكُمْ او [نیز] شما را یاری می‌کند
و يَغْنِثْ أَقْدَامَكُمْ و قدم‌هایتان را استوار می‌گرداند.

۳ دعا: یکی از مهم‌ترین و ساده‌ترین راه‌ها برای جلب کمک خداوند، دعا کردن است.

«و قَالَ رَبِّكُمْ ادْعُونِي و پروردگارتان گفت: مرا بخوانید
أَسْتَجِبْ لَكُمْ تا [دعای] شما را بپذیرم.

• دعای هیچ بنده‌ای از خداوند پنهان نمی‌ماند و او درخواست هیچ کس را بی‌پاسخ نمی‌گذارد. البته خداوند بهتر از هر کس از سود و زیان ما آگاه است و گاهی چیزی درخواست می‌کنیم که به مصلحتمان نیست و او چیز مفیدتر و مناسب‌تر به ما می‌دهد.

• یکی از بهترین حالت‌ها برای اجابت دعا، هنگام نماز خواندن است. نمازگزار در بخش‌های مختلف نماز با خداوند سخن می‌گوید و از او یاری می‌خواهد. در این حال که انسان به خداوند توجه بیشتری دارد، خداوند نیز با رحمت بیشتری با او رفتار می‌کند.

رسول خدا ﷺ فرمود: «هیچ مسلمانی خداوند را نمی‌خواند مگر این که دعایش یا در همین دنیا مستجاب می‌شود یا خداوند آن را برایش در روز قیامت ذخیره می‌کند و یا در برابر آن دعا، بخشی از گناهانش را می‌آمرزد.»

پرسش‌های درس دوم

۱ به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

- ۱ هدف بهلول از گفتن آن خواسته‌ها به هارون چه بود؟
- ۲ پس از جنگ احد چرا مشرکین مکه تصمیم گرفتند دوباره به مدینه حمله کنند؟
- ۳ راه‌های بهره‌مندی از یاری خداوند کدام‌اند؟
- ۴ چرا مسلمانان از شنیدن خبر بازگشت سپاه مشرکین ناامید و نگران شدند؟
- ۵ یاری دادن خداوند به چه معناست؟

۲ درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

درست	نادرست
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- ۱ یکی از بهترین حالت‌ها برای اجابت دعا، هنگام نماز است.
- ۲ خداوند درخواست هیچ کس را بی‌پاسخ نمی‌گذارد.
- ۳ هارون خواسته‌های بهلول را به خوبی برآورده کرد.
- ۴ در جنگ احد مسلمانان پیروز شدند.

۳ جاهای خالی را با کلمه یا کلمه‌های مناسب کامل کنید.

- ۱ اگر بتوانیم در برابر و صبر کنیم و در هر موقعیتی از دوری کنیم، خداوند به ما کمک خواهد کرد.
- ۲ فقط خداوند است که بدون آن که داشته باشد، می‌تواند به همه برساند.
- ۳ منظور از یاری کردن خدا، یاری خداست.
- ۴ لشکر مشرکان پس از پیروزی در جنگ احد، تصمیم گرفتند

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۴ گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۱ کدام یک از موارد زیر از راه‌های جلب کمک خداوند نیست؟
الف: صبر و تقوا ب: یاری خداوند ج: دعا د: بی‌دقتی در انجام کارها
- ۲ منظور از یاری دادن خداوند چیست؟
الف: یاری دین خداوند ب: کمک به محرومان و یاری آن‌ها ج: اسلام آوردن د: صدقه‌دادن
- ۳ ساده‌ترین راه بهره‌مندی از یاری خداوند چیست؟
الف: دعا ب: یاری دین خداوند ج: نماز د: صبر پیشه کردن
- ۴ در کدام جنگ، خداوند با پنج هزار فرشته، مسلمانان را در برابر کافران یاری نمود؟
الف: بدر ب: احد ج: خندق د: خیبر
- ۵ آیه «قَالَ رَبِّكُمُ ادْعُونِي اسْتَجِبْ لَكُمْ» به کدام یک از راه‌های بهره‌مندی از کمک خداوند اشاره دارد؟
الف: صبر و تقوا ب: دعا ج: یاری خداوند د: انجام عمل صالح
- ۶ بهلول در زمان کدام خلیفه عباسی، زندگی می‌کرد؟
الف: هارون ب: مأمون ج: یزید د: منصور
- ۷ بهترین حالت برای اجابت دعا چه هنگامی است؟
الف: نماز ب: صدقه‌دادن ج: نیکی به پدر و مادر د: هنگام غروب آفتاب

۵ معنای آیات زیر را بنویسید.

۱ «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»

۲ «وَقَالَ رَبِّكُمُ ادْعُونِي اسْتَجِبْ لَكُمْ»

پاسخ نامه تشریحی

پاسخ پرسش‌های درس اول

پاسخ ۱

- ۱ شکر نعمت خداوند هم باید به صورت زبانی و هم به وسیله اعمال و رفتار ما و استفاده صحیح از نعمت‌ها باشد.
- ۲ انسان‌ها با اشتباهات و گناهانی که انجام می‌دهند، خودشان را از حفاظت خداوند محروم می‌کنند.
- ۳ الف خداوند انسان را بر سایر موجودات برتری داده است.
- ب با بذل نعمت‌های ارزشمند، راه رسیدن به رستگاری را برای انسان هموار کرده است.
- ۴ شکر واقعی نعمت‌ها این است که از نعمت‌های خداوند در راه نافرمانی خدا و انجام کارهای حرام استفاده نکنیم.

پاسخ ۲

- ۱ نادرست
- ۲ درست
- ۳ نادرست

پاسخ ۳

- ۱ دوست دارد - مواظبت می‌کند
- ۲ برتری داده - نعمت‌های ارزشمند
- ۳ نه تنها - نعمت‌های بیشتری
- ۴ نافرمانی
- ۵ خوب
- ۶ از آن چه خداوند حرام کرده است، دوری کنی

پاسخ ۴

- ☐ ☐ ☒ ☐
- ۱ گزینه ج
 - ۲ گزینه الف
 - ۳ گزینه الف

پاسخ ۵

- ۱ هر کجا باشید او با شماست.
- ۲ خداوند بهترین نگهدارنده است و او مهربان‌ترین مهربانان است.

پاسخ پرسش‌های درس دوم

پاسخ ۱

- ۱ بهلول می‌خواست به خلیفه بگوید باید از خدا خواسته‌هایمان را بخواهیم، زیرا او توانایی هر کاری را دارد و تنها خداوند بی‌نیاز است.
- ۲ می‌خواستند با این کار مسلمانانی را که زنده مانده‌اند بکشند و دارایی‌های شهر مدینه را غارت کنند و با این کار برای همیشه خیالشان از محمد ﷺ و پیروانش آسوده شود.
- ۳ صبر و تقوا، دعا کردن، یاری کردن خداوند
- ۴ به علت شکست قبلی از مشرکین خسته و ناتوان بودند و نمی‌توانستند بجنگند.
- ۵ منظور از یاری دادن خداوند، یاری کردن دین خداست.

پاسخ ۲

- ۱ درست
- ۲ درست
- ۳ نادرست
- ۴ نادرست

پاسخ ۳

- ۱ مشکلات - سختی‌ها - گناهان
- ۲ نیازی - یاری
- ۳ دین
- ۴ دوباره به مدینه حمله کنند

پاسخ ۴

- ☐ ☐ ☒ ☐
- ۱ گزینه د
 - ۲ گزینه الف
 - ۳ گزینه الف
 - ۴ گزینه ب

پاسخ ۵

۶ گزینه الف

۵ گزینه ب

۷ گزینه الف

۱ تنها تو را می‌پرستیم و تنها از تو یاری می‌جوییم.

۲ و پروردگارتان گفت: «مرا بخوانید تا [دعای] شما را بپذیرم.»